BLOCAJELE DE COMUNICARE ŞI NIVELUL DE INTEGRARE A STUDENȚILOR ÎN MEDIUL ACADEMIC

Mariana BOTEZATU, Nadejda CHETRARI

Problematica comunicării eficiente se confruntă cu numeroase dezacorduri la toate nivelurile educative. Astfel, despre dificultățile întâlnite în comunicare sub formă de blocaje s-a discutat permanent în știința psihologică şi pedagogică de către cercetători, precum: C.Baylon, J.J. Cuilenberg, J.E. McGrath, Jackson, Hybels, Weaver, Altman, Valenzi, Hodgetts, W. Haney, Baron şi Byrne, Torrington şi Hall, Steers, Gallup, J. De Vito, D.Shapiro, S.Shore, L.Saules, E.Limbos, A.Cardon, A.Nicolau, A.Codoban, I.-O. Pânişoară etc. [4, p.108-117]. Studierea blocajelor de comunicare la studenții universitari se dovedeşte a fi utilă deoarece permite atât înțelegerea problemelor existente, cât şi identificarea soluțiilor pentru rezolvarea acestora.

Sidney Shore identifică 3 tipuri de blocaje ce constituie reale probleme în realizarea procesului de comunicare: blocaje de ordin emoțional, blocaje de ordin cultural, blocaje de ordin perceptiv [3, p.27].

În raporturile interumane, Ed. Limbos identifică patru tipuri de *blocaje personale* care fac dificilă comunicarea:

1) blocaje cauzate de contextul sociocultural;
2) blocaje cauzate de frica endemică;
3) blocaje cauzate de atitudinile individualiste;
4) blocaje referitoare la relațiile individ-grup.

L.Saules oferă o altă taxonomie a blocajelor de comunicare, şi anume:

1) blocaje de limbaj;
2) blocaje de mediu;
3) poziția emițătorului şi receptorului în comunicare;
4) blocaje de concepție [2, p.28].

Integrarea în mediul academic implică o formă inedită de adaptare socială, ce reflectă măsura în care candidatul la studii superioare va reuşi să răspundă cerințelor prevăzute cu privire la comportament, la acumularea noilor informații necesare integrării socioprofesionale. Adaptarea în mediul universitar reprezintă un proces complex proiectat şi dirijat de cadrele didactice universitare cu scopul realizării unei colaborări optime dintre student şi profesor. Concordanța dintre cerințele obiectivelor educaționale şi rezultatele comportamentale reprezintă condiția de bază a integrării studentului în mediul universitar. Ținând cont de corelația respectivă, considerăm integrarea ca fiind procesul principal de realizare a echilibrului dintre dezvoltarea personalității studentului şi exigențele planului şi programelor academice. Este foarte important ca fiecare student să se integreze uşor şi rapid, pentru că dificultățile grave de integrare pot influența modul adaptării viitorului specialist în societate [5, p.50].

Analizând factorii ce condiționează apariția blocajelor de comunicare: diferențele de personalitate, de percepție, de statut, diferențele de cultură, lipsa de cunoaştere, probleme semantice, dificultăți de exprimare, lipsa de interes a interlocutorului față de mesajul transmis, emoțiile, zgomotul etc., în scopul formării şi dezvoltării competenței de comunicare, este importantă identificarea blocajelor, eliminarea sau combaterea acestor bariere, ce ar facilita, ca rezultat, integrarea academică și asigurarea eficienței transferului de mesaj.

Un experiment constatativ, cu scopul de a identifica blocajele de comunicare prezente în mediul universitar și de a determina influența blocajelor de comunicare asupra nivelului de integrare a studenților în mediul universitar, a fost desfăşurat la Universitatea de Stat din Moldova, pe un eşantion constituit din 50 de studenți de la Facultatea de Psihologie şi Științe ale Educației: 25 de studenți din anul I şi 25 de studenți din anul III, îndeosebi ciclul I, Licență. Rezultatele experimentului relevă următoarele:

- comparativ, mai mult studenții anului I se confruntă cu problema că aceleași cuvinte spuse au sensuri diferite pentru diferite persoane (studenții anului I: 4% se confruntă *întotdeauna*, 52% – *des*, 44% – *rar*; anul III: 0% –*întotdeauna*, 32% – *des*, 32% – *rar*, 36% – *deloc*);
- aproximativ în raport egal studenții anului I şi III declară că întâmpină dificultăți atunci când comunică cu persoane din mediul universitar, care au pregătire şi experiență diferită de a acestora: (anul I: 24% – *des*, 64% – *rar*, 12% – *deloc*; anul III: 28% – *des*, 60% – *rar*, 12% – *deloc*);
- comparativ, mai des studenții anului I se implică mai greu în discuție la universitate (la seminar sau curs), fiind într-o stare emoțională nefavorabilă (anul I: 12% – *întotdeauna*, 52% – *des*, 32% – *rar*, 4% – *deloc*; anul III: 16% – *întotdeauna*, 28% – *des*, 56% – *rar*, 0% – *deloc*);
- comparativ, mai des studenții anului I întâmpină dificultăți de exprimare în situații de comunicare cu profesorii la seminare şi activități de grup (anul I: 20% – *întotdeauna*, 24% – *des*, 48%– *rar*, 8% – *deloc*; anul III 0% – *întotdeauna,* 32% – *des*, 48% – *rar*, 20% – *deloc*);
- preponderant, studenții declară că întâmpină *rar* şi *deloc* dificultăți de exprimare în situații de comunicare cu colegii la seminare şi activități de grup (doar 20% dintre cei chestionați din anul I afirmă *întotdeauna,* 0% – *des*, 60% – *rar*, 20% – *deloc*; anul III: 0 % – *întotdeauna*, 12% – *des*, 52 % – *rar* şi 36% – *deloc*);
- mai mult studenții anului I întâlnesc *des* cuvinte sau expresii confuze şi neînțelese la ore (anul I: 56% – *des*, 44% – *rar*, 0% – *deloc*; anul III: 20% – *des*, 60% – *rar*, 20% – *deloc*);
- frecvența dificultăților de percepție şi înțelegere a mesajelor afişate în universitate este foarte mică la anul III (anul I: 8% – *întotdeauna*, 40% – *rar*, 52% – *deloc*; anul III: 40% – *rar*, 60% – *deloc*);

- frecvența mesajelor primite de studenți însoțite de emoții pozitive în mediul universitar sunt declarate ca fiind întâlnite *întotdeauna* și *des* de către ambele eșantioane (anul I: 8% – *întotdeauna*, 76% – *des*, 16% – *rar*, 0% – *deloc*; anul III: 28% – *întotdeauna*, 56% – *des*, 16% – *rar*, 0% – *deloc*);
- frecvența impactului negativ apărut ca rezultat al întâmpinării dificultăților de comunicare în relaționarea cu profesorii din cadrul universității este mai mare la studenții anului I (anul I: 40% – *des*, 20% – *rar*, 40% – *deloc*; anul III: 16% – *des*, 36% – *rar*, 48% – *deloc*);
- informarea studenților despre activitățile curriculare și extracurriculare din universitate se realizează prin următoarele (anul I: *secretariat* – 30%, *profesori* – 20%, *afișaje* – 15%, *coordonatorul de grupă* – 10%, *consiliul studențesc* – 10%, *alte forme de informare* – 10%, *siteul USM* – 5%; anul III: *profesori* – 30%, *secretariat* – 20%, *coordonatorul de grupă* – 20%, *consiliul studențesc* – 10%, *afișaje* – 9% *etc.;*
- inițiatorii celor mai multe blocaje de comunicare în mediul universitar sunt declarați *colegii de grupă* și *colegii mai mari* (anul I: 42% – *colegii mai mari*, 25% – *colegii de grupă*, 20% – *alți prestatori de servicii (bibliotecă, cantină etc.),* 8% – *personalul cu funcție administrativă*, 5% – *profesorii);* anul III: 40% – *colegii de grupă*, 30% – *colegii mai mari*, 12% – *alți prestatori de servicii*, 10% – *personalul cu funcție administrativă*, 8% – *profesorii)*;
- formele de implicare a studentului pentru integrare academică eficientă sunt variate; de la anul I la anul III crește integrarea *prin comunicarea cu profesorii de la* 30% la 40%*; participare în luarea deciziilor în universitate – de la 0% la 9%; comunicarea eficientă cu colegii – de la 8% la 10%*; descrește – *respectarea programului de studii de la 20% la 6%, participarea la inițiativele sociale studențeşti – de la 10 la 3%; respectarea regulamentului de ordine internă – de la 15% la 11%* etc. [1, p.25-38].

În baza cercetărilor realizate, concluzionăm următoarele: se evidențiază necesitatea relației de comunicare student– profesor; sunt identificate blocaje de comunicare din categoria referitoare la relația individ– grup, de ordin emoțional, de ordin perceptiv etc.; diminuarea blocajelor de comunicare către anul III este evidentă prin comparație; există o corelație între blocajele de comunicare şi nivelul de integrare a studenților în mediul academic; este necesară reevaluarea eficienței modelelor psihopedagogice existente de integrare a studenților în mediul universitar.

Referințe:

1. CHETRARI, N. *Influența blocajelor de comunicare asupra nivelului de integrare a studenților în mediul academic* / teză de licență. Chișinău: USM, 2013.
2. CIOBANU, O. *Comunicare didactică*. Bucureşti: ASE, 2003.
3. GULEA, M. *Bazele comunicării față în față.* Bucureşti: Comunicare.ro, 2003.
4. PÂNIŞOARĂ, I.O. *Comunicarea eficientă*. Iaşi: Polirom, 2006.
5. VOICULESCU, D. *Negocierea – formă de comunicare în relațiile interumane.* Bucureşti: Ed. Ştiințifică, 1991.